

**Aanvullend onderzoek huismus, gierzwaluw en
vleermuizen**

Havenstraat 4-6 te Stampersgat

(2201/255/BBE-01, versie 0)

ADVISEURS
IN BOUWEN,
MILIEU &
VEILIGHEID

Aanvullend onderzoek huismus, gierzwaluw en vleermuizen

in opdracht van

Gemeente Halderberge
T.a.v. mevrouw I. Broos
Postbus 5
4730 AA OUDENBOSCH

betreffende locatie

Havenstraat 4-6
Stampersgat

documentkenmerk

2201/255/BBE-01

versie

0

vestiging

Nuenen

datum

10 november 2022

opgesteld door:

B. Bergkamp MSc
Projectleider ecologie

gecontroleerd door:

L. Bouwmans BSc
Projectleider ecologie

Op dit rapport is een disclaimer van toepassing; zie <https://www.tritium.nl/disclaimer/29-04-2021/>

Tritium Advies BV

Adviseurs in bouwen, milieu en veiligheid

T. 088 44 02 900

E. info@tritium.nl

I. www.tritium.nl

KvK-nr. 17108024

Tritium Advies is gevestigd in:

Arkel >> Breda >> Neer >>

Nuenen >> Rijkevoort

Inhoudsopgave

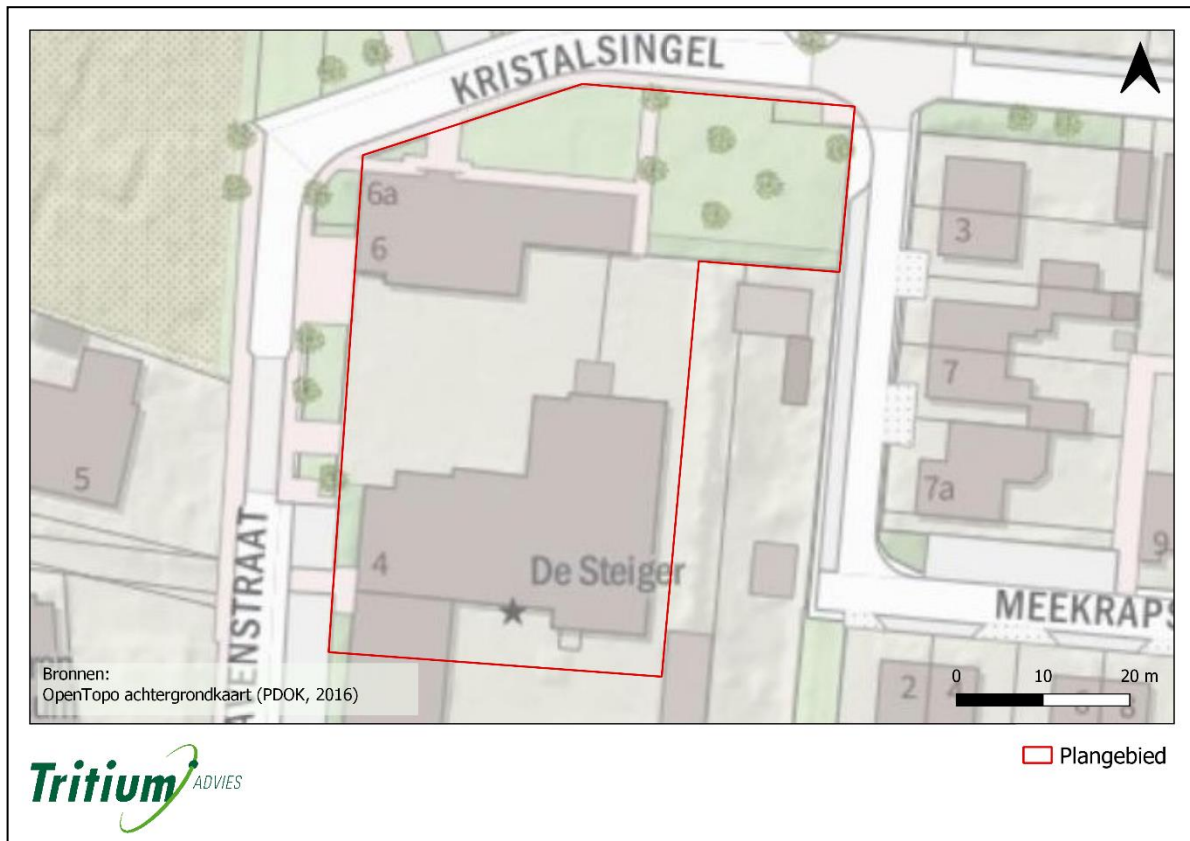
	pagina
1. Inleiding	1
2. Plangebied	2
3. Huismussen	3
3.1 Onderzoeksinspanning	3
3.2 Resultaten	3
3.3 Conclusie	3
4. Gierzwaluwen	5
4.2 Resultaten	5
4.3 Conclusie	7
5. Vleermuizen	8
5.1 Onderzoeksinspanning	8
5.2 Resultaten	9
5.3 Conclusie	12
5.3.1 Ransuil	12
6. Conclusies	14
6.1 Effectenbeoordeling	14
6.2 Zorgplicht	14
6.2.1 Definitie zorgplicht	14
6.2.2 Negatieve effecten voorkomen – algemene maatregelen	15
6.2.3 Negatieve effecten voorkomen – soortgerichte maatregelen	15
6.2.4 Acties bij aantreffen beschermde soorten	15
6.3 Eindconclusie	16
Literatuurlijst	17

1. Inleiding

Uit de eerder uitgevoerde quickscan flora en fauna door Econsultancy (rapportnummer: 16437.001, versie D2 d.d. 8 september 2021) is gebleken dat de bebouwing aan de Havenstraat 4-6 geschikt is als vaste verblijfplaats voor de huismus, de gierzwaluw en vleermuizen. Omdat het plan is om de bebouwing deels te slopen en deels te renoveren, worden mogelijk vaste verblijfplaatsen van huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen aangetast of tijdelijk ongeschikt. Om deze reden is aanvullend onderzoek uitgevoerd naar bovengenoemde soorten in de daarvoor geschikte onderzoeksperiodes en conform het vleermuisprotocol 2021 en de beschikbare kennisdocumenten van BIJ12. Door het hanteren van het vleermuisprotocol, kennisdocumenten van BIJ12 en overig goedgekeurde inventarisatiemethodes kan bij een eventuele zienswijze worden aangetoond dat de noodzakelijke onderzoeksinspanning is verricht.

2. Plangebied

In opdracht van gemeente Halderberge is een aanvullend onderzoek naar huismussen, gierzwaluwen en gebouwbewonende vlemuizen uitgevoerd voor de locatie Havenstraat 4-6 te Stampersgat. Het voornemen bestaat om op deze locatie de aanwezige bebouwing deels te renoveren en deels te slopen en opnieuw te bouwen. De oppervlakte van het plangebied bedraagt circa 2.800 m². Hiervan is circa 1.000 m² bebouwd (figuur 2.1). De bebouwing op de locatie bestaat uit een zorgcentrum, een dorps huis en een basisschool. Naast de bebouwing is een groot gedeelte van het plangebied bestraat en in gebruik als schoolplein.

Figuur 2.1: Ligging van het plangebied.

3. Huismussen

Huismussen (*Passer domesticus*) zijn vogels met een vaste verblijfplaats en worden jaarrond beschermd conform de Wet natuurbescherming. Dit geldt ook voor hun functionele leefomgeving. De leefomgeving van de huismus bestaat uit een vaste verblijfplaats/voortplantingsplaats, foerageergebied met voldoende voedsel en veiligheid. De bebouwing binnen het plangebied is geschikt als vaste verblijfplaats voor huismussen. Om deze reden dient de mogelijke functie van het plangebied voor deze soort nader onderzocht te worden. Het aanvullende onderzoek naar de huismus is uitgevoerd conform het kennisdocument van de huismus van BIJ12 (2017) en het soortinventarisatieprotocol van Netwerk Groene Bureaus (2017).

3.1 Onderzoeksinspanning

Het aanvullend huismusonderzoek is uitgevoerd met twee veldbezoeken in de periode van 1 april tot en met 15 mei. De veldbezoeken dienen te worden uitgevoerd met een tussenperiode van minimaal 10 dagen. De huismusinventarisaties zijn uitgevoerd op 19 april en 22 mei 2022. Hierbij is gelet op nestindicatief gedrag (nestbouw, transport van voedsel, bedelende jongen), zingende mannetjes, baltsgedrag en aanwezigheid van een paartje bij een potentiële nestplaats. Dit onderzoek is overdag op een geschikt moment door één ecoloog uitgevoerd in de periode tussen twee uur na zonsopkomst tot twee uur voor zonsondergang. In tabel 3.1 is een overzicht weergegeven van de weersomstandigheden en de start- en eindtijden per veldbezoek.

Tabel 3.1: gegevens veldbezoeken huismussenonderzoek.

datum	temperatuur (°C)	windkracht (Bft)	starttijd (uur)	eindtijd (uur)	Aantal uren
19-04-2022*	15	2	11:00	12:45	1 uur 45 min
11-05-2018*	11	3	09:15	11:00	1 uur 45 min

*tijdens de veldbezoeken was het droog

3.2 Resultaten

Tijdens de veldbezoeken zijn geen huismusverblijfplaatsen binnen het plangebied waargenomen. Wel zijn verblijfplaatsen van huismussen waargenomen in de directe omgeving, namelijk in de woonhuizen, ten oosten van het plangebied, aan de Meekrapstraat 3 en 7a en ten zuiden van het plangebied, aan de Dennis Leestraat 22, 29 en 31. Gedurende de veldbezoeken zijn er ook huismussen waargenomen in de vegetatie in het noordoosten van het plangebied en in de vegetatie rondom de Havenstraat 5, buiten het plangebied. Binnen het plangebied zijn nesten van de Turkse tortel en de kauw aangetroffen.

3.3 Conclusie

Binnen het plangebied zijn geen vaste verblijfplaatsen van huismussen aangetroffen. Wel zijn vaste verblijfplaatsen van huismussen aangetroffen in de woningen ten oosten en zuiden buiten het plangebied. Ook zijn er huismussen waargenomen in de vegetatie noordoostelijk binnen het plangebied en nabij Havenstraat 5. De nesten in de omgeving zullen, vanwege de afstand tot de

werkzaamheden niet negatief worden beïnvloed en de vegetatie blijft (grotendeels) behouden. Er wordt daarom geen negatief effect naar aanleiding van het planvoornemen op de huismus verwacht. De nesten van de Turkse tortel en de kauw zijn gedurende het broedseizoen beschermd. Verstoring van vogels tijdens het broedseizoen moet ten alle tijden worden voorkomen. Bij de voorgenomen sloop- en bouwwerkzaamheden verwezen naar de in hoofdstuk 6 omschreven werkwijze.

4. Gierzwaluwen

Gierzwaluwen (*Apus apus*) zijn net als huismussen vogels met een vaste verblijfplaats en ook jaarrond beschermd conform de Wet natuurbescherming. Dit geldt ook voor hun functionele leefomgeving. De leefomgeving van de gierzwaluw bestaat vooral uit een vaste verblijf- c.q. voortplantingsplaats. Deze vogelsoort brengt namelijk het overgrote deel van zijn leven door in de lucht. Enkel voor het broeden komt deze vogel naar het aardoppervlak. De bebouwing binnen het plangebied is geschikt bevonden als gierzwaluw verblijfplaats. Om deze reden dient de mogelijke functie van het plangebied voor deze soort nader onderzocht te worden.

4.1 Onderzoeksinspanning

Voor het aanvullend gierzwaluwonderzoek zijn drie veldbezoeken uitgevoerd in de periode van 15 mei tot en met 15 juli, waarvan minimaal één inventarisatie tussen 20 juni en 7 juli. De gierzwaluwinventarisaties zijn uitgevoerd op 16 juni, 1 juli en 13 juli 2022. Hierbij is gelet op laagvliegende, luidruchtige dieren, die vluchten maken op dakgoot-, nok- c.q. huishoogte en op het bezoek aan een waarschijnlijke nestplaats door invliegende gierzwaluwen. Dit onderzoek is uitgevoerd door twee ecologen tussen 2 uur voor zonsondergang tot zonsondergang. In tabel 4.1 is een overzicht weergegeven van de weersomstandigheden en de start- en eindtijden per veldbezoek.

Tabel 4.1: gegevens veldbezoeken huismussenonderzoek.

datum	temperatuur (°C)	windkracht (Bft)	starttijd (uur)	eindtijd (uur)	Aantal uren
16-06-2022*	22	2	20:00	22:10	2
01-07-2022*	19	1-2	20:00	22:05	2
13-07-2022*	25	1	19:55	22:00	2

* tijdens de veldbezoeken was het droog

4.2 Resultaten

Hieronder worden de resultaten van het gierzwaluwonderzoek per veldbezoek omschreven.

Tijdens het veldbezoek van 16 juni 2022 was continu activiteit aanwezig van gierzwaluwen nabij de kasten welke hangen aan de bebouwing van Havenstraat 2 ten zuiden van het plangebied. Zeker zeven van de twintig kasten zijn in gebruik. Vanaf 21:00 uur tot het einde van het onderzoek vlogen regelmatig gierzwaluwen in- en uit deze kasten en zijn er kleine groepjes laagvliegende individuen gierend nabij de kasten vliegend waargenomen. Tijdens het onderzoek zijn steeds groepjes gierzwaluwen van twee tot elf individuen tegelijk boven het plangebied vliegend aanwezig. In de bebouwing binnen het plangebied (Havenstraat 4-6) zijn geen in- of uitvliegende gierzwaluwen aangetroffen.

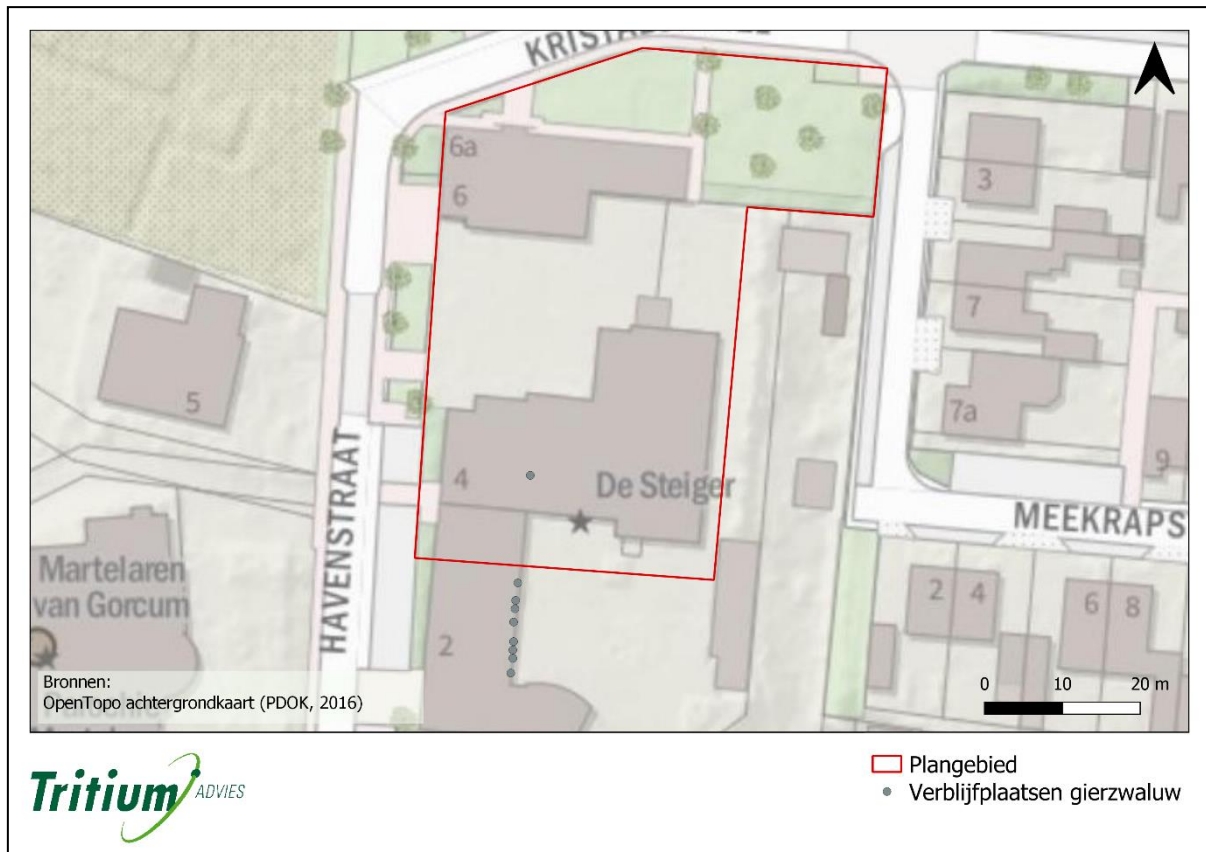
Tijdens het tweede veldbezoek van 1 juli 2022 is er wederom veel activiteit van gierzwaluwen waargenomen boven het plangebied. De gierzwaluwen vlogen vaak vanuit het schoolplein ten zuiden van het plangebied over de bebouwing heen en weer terug richting het schoolplein. Er zijn weer meerdere in- en uitvliegende gierzwaluwen in zeven verschillende gierzwaluwkasten waargenomen aan het gebouw aan de Havenstraat 2. Tevens is er één in- en uitvliegende

gierzwaluw waargenomen vanuit het dakpannen dak binnen het plangebied aan Havenstraat 4 (figuur 4.1). Dit individu vloog om 20:25 in en om 21:00 weer uit.

Gedurende het veldbezoek van 13 juli 2022 zijn zowel groepen hoog als laag overvliegend waargenomen. De groepsgrootte varieerde van drie tot tien dieren laag overvliegend tot dertig dieren hoog cirkelend boven het plangebied. Ook vlogen er geregeld groepjes gierzwaluwen gierend langs de gierzwaluwkasten. Er is bij zeker acht kasten activiteit gezien van in- en/of uitvliegende dieren of van jongen die hun kopje uit de kast staken. In de bebouwing aan de Havenstraat 4-6 zijn geen in-of uitvliegende gierzwaluwen waargenomen.

Figuur 4.1: gevel met bewoonde gierzwaluwkasten grenzend aan het plangebied.

Figuur 4.2: locaties van verblijfplaatsen van de gierzwaluw binnen en nabij het plangebied.

4.3 Conclusie

Binnen het plangebied is één vaste verblijfplaats van de gierzwaluw aangetroffen, deze kan middels het planvoornemen niet onaantast blijven. Hiervoor dienen mitigerende maatregelen en een ontheffingsaanvraag te worden gedaan.

Tevens zijn er zeker 8 gierzwaluwkasten in de aangrenzende bebouwing in gebruik. De aangrenzende bebouwing blijft middels het planvoornemen onaantast. Verstoring op deze verblijfplaatsen door bouwwerkzaamheden kan voorkomen worden door de werkzaamheden uit te voeren buiten de periode dat de gierzwaluwen in Nederland zijn, dus buiten de periode van half april tot augustus. Wanneer het werken buiten deze periode en daarmee het voorkomen van verstoring op deze verblijfplaatsen niet mogelijk is, dienen ook voor deze verblijfplaatsen mitigerende maatregelen te worden genomen en een ontheffingsaanvraag te worden ingediend. Bij de voorgenomen sloop- en bouwwerkzaamheden wordt verwezen naar de in hoofdstuk 6 omschreven werkwijze.

5. Vleermuizen

Vleermuizen maken op verschillende manieren gebruik van hun leefgebied. In verschillende periodes maken ze gebruik van kraamverblijfplaatsen, zomerverblijfplaatsen, paarverblijfplaatsen, winterverblijfplaatsen en foerageergebied. Tevens maken ze gebruik van vliegroutes. Uit de quickscan is gebleken dat de bebouwing welke deels gesloopt en deels gerenoveerd wordt geschikt is als vaste verblijfplaats voor vleermuizen. De functie van de bebouwing voor vleermuizen is aan de hand van het aanvullend onderzoek onderzocht. Het aanvullend onderzoek naar vleermuizen is uitgevoerd op basis van het Vleermuizenprotocol 2021, dat is opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus (NGB), de Zoogdiervereniging, Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN). Tevens zijn de onderzoeksmethodes zoals beschreven in de kennisdocumenten van BIJ12 gehanteerd.

5.1 Onderzoeksinspanning

Het aanvullend vleermuisonderzoek is uitgevoerd met zeven veldbezoeken, waarvan drie bezoeken in de periode 15 mei tot en met 15 juli (zomer- en kraamverblijfplaatsen), twee bezoeken in de periode van 1 augustus tot en met 10 september (massawinterverblijfplaatsen) en twee bezoeken in de periode 15 augustus tot en met 1 oktober (zomer- en paarverblijfplaatsen). De vleermuisinventarisaties zijn uitgevoerd op de 19 mei, 10 juni, 1 juli, 3 augustus, 19 augustus, 20 augustus, 1 september en 10 september 2022. Gedurende het bezoek op 19 augustus heeft het meerdere keren geregend, waardoor een nieuw veldbezoek is uitgevoerd op 1 september. Tijdens de veldbezoeken is in de avond, nacht en/of ochtend door twee ecologen (onderzoek naar massawinterverblijfplaatsen) tot drie ecologen (overige bezoeken) gepost bij de te slopen/reoveren bebouwing op uit- of invliegende vleermuizen, zwermende vleermuizen en op sociale geluiden. Met behulp van een batdetector zijn de verschillende soorten waargenomen vleermuizen gedetermineerd. De avondbezoeken zijn uitgevoerd tussen zonsondergang en 2,5 uur (kraam-/zomerverblijven) tot 4 uur (paar-/zwermverblijven) hierna. De ochtendbezoeken zijn uitgevoerd tussen 3 uur voor zonsopkomst tot zonsopkomst. De nachtbezoeken (massawinterverblijven) zijn van middernacht tot en met 2 uur daarna uitgevoerd.

In onderstaande tabel 5.1 is een overzicht weergegeven van de weersomstandigheden en de start- en eindtijden per veldbezoek.

Tabel 5.1: gegevens veldbezoeken vleermuizenonderzoek.

datum	temperatuur (°C)	windkracht (Bft)	Zonsondergang/opkomst	starttijd (uur)	eindtijd (uur)	Aantal uren	Type onderzoek
19-05-2022*	12	1		21:30	00:00	2,5	Zomer/kraam
10-06-2022*	14	2-3		02:20	05:25	3	Zomer/kraam
01-07-2022*	16	1		22:00	00:30	2,5	Zomer/kraam
03-08-2022*	24	0		00:00	02:00	2	Massawinter
19-08-2022**	22	1-2		20:55	00:00	3	Zomer/paar
20-08-2022	22	1-2		00:00	02:00	2	Massawinter
01-09-2022*	21	1		20:00	00:20	4,25	Zomer/paar
22-09-2022*	16	1		19:35	22:45	3	Zomer/paar

*tijdens de veldbezoeken was het droog

** tijdens het veldbezoek van tijd tot tijd regen

5.2 Resultaten

Onderstaand volgen de resultaten en eerste conclusies van het uitgevoerde aanvullende onderzoek.

Kraam- en zomerverblijfplaatsen

Gedurende het eerste vleermuisonderzoek van 19 mei 2022 zijn in totaal zes uitvliegende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Drie exemplaren vlogen vanuit de oostgevel, twee vanuit kieren tussen de muur en het overstek (figuur 5.1 – locatie 1 en 2) en één vanonder een dakpan (figuur 5.1 – locatie 3). Op locatie 1 zijn ook insectenresten en uitwerpselen van vleermuizen bij de kier aangetroffen. Daarnaast zijn er nog drie gewone dwergvleermuizen uitgevlogen aan de zuidzijde van het plangebied. Een kwam vanuit het hoekje onder het dak overstek (figuur 5.1 – locatie 4), één vloog uit de ruimte nabij de regenpijp (figuur 5.1 – locatie 5) en één vanuit de locatie waar de daken samenkomen (figuur 5.1 – locatie 6). Op de laatste locatie is later op de avond ook een aantikkende gewone dwergvleermuis waargenomen. Gedurende het onderzoek zijn in het zuidoostelijke gedeelte van het plangebied de meeste vleermuizen waargenomen. Eénmaal vlogen drie gewone dwergvleermuizen achter elkaar aan langs de oostgevel en waren sociale geluiden hoorbaar. Er zijn maximaal drie foeragerende gewone dwergvleermuizen tegelijk waargenomen.

Tijdens het ochtendbezoek van 10 juni 2022 is één invliegende gewone dwergvleermuis aangetroffen op de locatie aan de oostgevel waar eerder al een uitvlieger gezien is (figuur 5.1 – locatie 1). Gedurende het onderzoek zijn sporadisch langsvliegende gewone dwergvleermuizen en ruige dwergvleermuizen waargenomen aan de oostzijde van de bebouwing. Ten zuiden van de bebouwing zijn veelal foeragerende individuen gespot. Verder is een ransuil laag vliegend boven het plangebied waargenomen.

Tijdens het veldbezoek op 1 juli 2022 is wederom een uitvliegende gewone dwergvleermuis gezien aan de oostgevel van de bebouwing binnen het plangebied (figuur 5.1 – locatie 7). Daarnaast is uit de zuidgevel ook een uitvliegende gewone dwergvleermuis gezien vanuit onder het overstek (figuur 5.1 – locatie 8). Verder zijn er foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen ten noorden en zuiden van de bebouwing, boven de schoolpleinen en rondom de noordoostelijk gelegen bomen. Deze waren met maximaal twee individuen tegelijk aanwezig. Eén enkele keer zijn twee gewone dwergvleermuizen achter elkaar aan vliegend waargenomen nabij de oostelijk gelegen bosschage. Naast de gewone dwergvleermuis zijn ook de laatvlieger, rosse vleermuis en watervleermuis langsvliegend waargenomen.

(Massa)winterverblijfplaatsen

Tijdens het eerste nachtbezoek naar massawinterverblijfplaatsen van 3 augustus 2022 zijn geen in- of uitvliegende vleermuizen waargenomen. Er zijn er geen zwermende individuen gezien. Wel is één gewone dwergvleermuis waargenomen welke de kantpan van de noordelijke gevel aantikte (figuur 5.1 – locatie 9). Tevens zijn er rond het schoolplein, ten noorden van de hoge bebouwing, meerdere keren voor korte duur gewone dwergvleermuizen met sociale geluiden gehoord. Later zijn er ook twee achter elkaar aan vliegende individuen gezien. Er kan daarom niet worden uitgesloten dat er zich in de noordelijke gevel een paarverblijfplaats bevindt. Verder is er gedurende de avond continu activiteit van langsvliegende en foeragerende gewone dwergvleermuizen. Ook de rosse vleermuis en de laatvlieger zijn langsvliegend waargenomen.

Gedurende het veldbezoek van 20 augustus 2022 is één invliegende gewone dwergvleermuis gezien bij de noordelijke gevel van Havenstraat 4, waar eerder een aantikkende vleermuis is

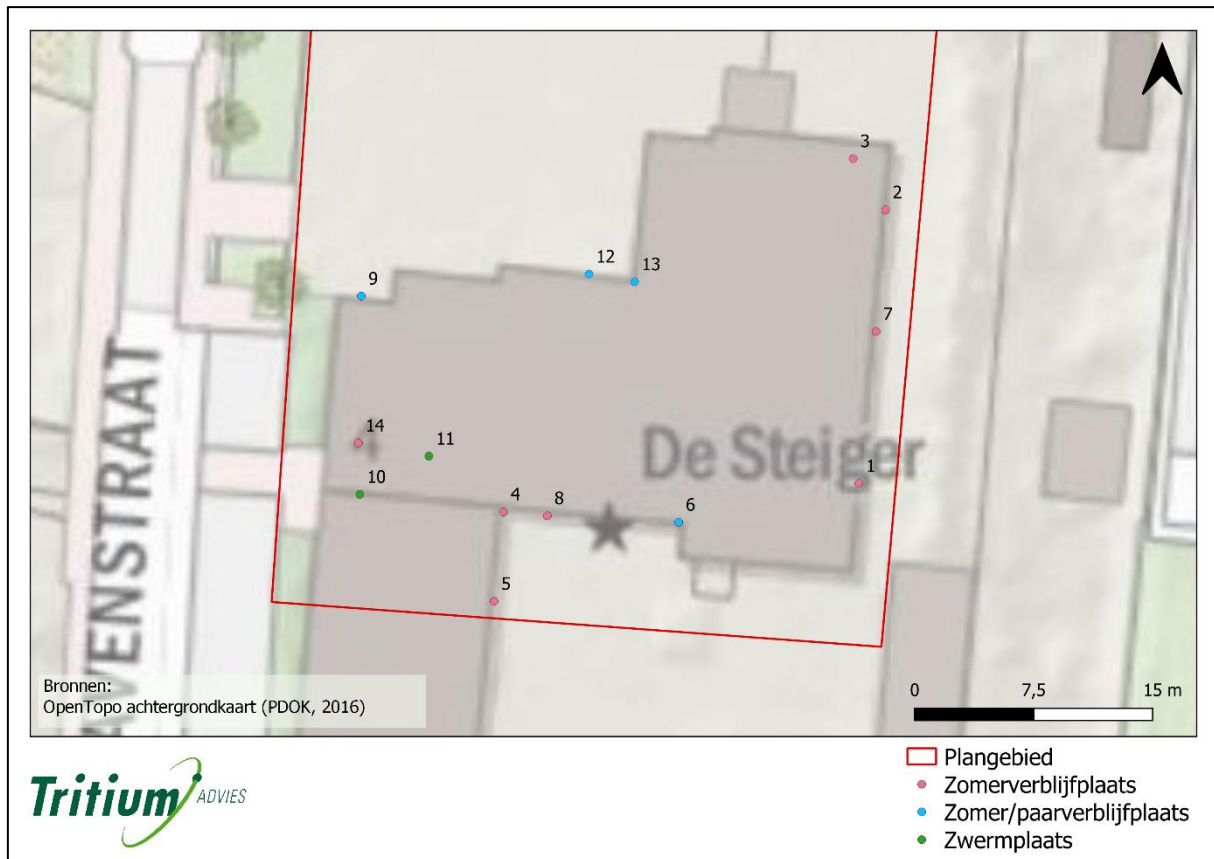
waargenomen (figuur 5.1 – locatie 9). Verder zijn er gedurende het onderzoek van 00:10 uur tot 00:35 uur constant 2 tot 5 gewone dwergvleermuizen zwermend aanwezig bij de schoorsteen en de zuidelijke kopgevel van Havenstraat 4 (figuur 5.1 – locatie 10 en 11). De individuen vliegen achter elkaar aan, maken sociale geluiden en tikten de gevel meerdere malen aan. Dit gedrag wijst op een mogelijke winterverblijfplaats. Er kan daarom niet worden uitgesloten dat er een winterverblijfplaats binnen het plangebied aanwezig is. De rest van de nacht zijn er sporadisch langsvliegende en foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen.

Paar- en zomerverblijfplaatsen

Tijdens het veldbezoek van 19 augustus 2022 is een uitvliegende gewone dwergvleermuis aangetroffen uit de noordelijke gevel van de school (figuur 5.1 – locatie 12). Later zijn bij deze locatie langsvliegende gewone dwergvleermuizen met sociale geluiden waargenomen. De aanwezigheid van een paarverblijfplaats op deze locatie kan daarom niet worden uitgesloten. Verder zijn er sporadisch langsvliegende gewone dwergvleermuizen bij de bebouwing waargenomen en foeragerende individuen bij de groenstructuren ten noorden van de bebouwing. Tijdens het veldbezoek was van tijd tot tijd regen. Vandaar dat op 1 en 22 september nog twee volledige veldbezoek ten behoeve van zomer/paarverblijfplaatsen zijn uitgevoerd.

Gedurende het veldbezoek van 1 september 2022 is één uitvliegende gewone dwergvleermuis waargenomen bij de zuidelijke kopgevel van het gebouw aan Havenstraat 4 (figuur 5.1 – locatie 10). Verder zijn twee aantikkende gewone dwergvleermuizen waargenomen bij de zuid- en noordkant van de schoorsteen (figuur 5.1 – locatie 11). Verder zijn er gedurende het onderzoek geregeld één tot twee gewone dwergvleermuizen met sociale geluiden aanwezig aan de westzijde van de bebouwing en aan de zuidoostzijde van de bebouwing. Hier zijn eerder ook (paar)verblijfplaatsen aangetroffen (figuur 5.1 – locatie 9 en 6). Verder zijn tijdens deze avond ook een rosse vleermuis en een laatvlieger langsvliëgend waargenomen.

Tijdens het veldbezoek van 22 september 2022 zijn twee invliegende gewone dwergvleermuizen gezien aan de noordzijde van het schoolgebouw (figuur 5.1 – locatie 13). Rondom deze locatie bleef een gewone dwergvleermuis rondvliegen en sociale geluiden maken, de aanwezigheid van een paarverblijf valt hier daarom niet uit te sluiten. Tevens zijn er aan de zuidgevel van het gebouw aantikkende gewone dwergvleermuizen gezien bij de locaties waar al eerder zomerverblijfplaatsen zijn aangetroffen (figuur 5.1 – locatie 4, 6 en 8). Daarnaast is er een uitvliegende gewone dwergvleermuis aangetroffen vanuit het westelijk gelegen dakpannen dak aan de Havenstraat 4 (figuur 5.1 – locatie 14). Verder zijn geregeld langsvliegende en sporadisch foeragerende gewone dwergvleermuizen nabij het plangebied aanwezig. Er zijn ook een tweemaal langsvliegende ruige dwergvleermuizen en eenmaal een rosse vleermuis waargenomen.

Figuur 5.1: overzicht van waargenomen verblijfplaatsen van vleermuizen binnen het plangebied.

Tabel 5.2: overzicht van waargenomen verblijfplaatsen en vleermuizen binnen het onderzoekgebied

datum	soorten en aantallen	verblijfplaatsen	gedrag van vleermuizen
19-05-2022	Gewone dwergvleermuis	Zes zomerverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis	Uitvliegend, gevel aantikkend, foeragerend en overvliegend
10-06-2022	Gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis	Eén (zomer)verblijfplaats (al eerder bekend) van de gewone dwergvleermuis	Invliegend, foeragerend en langsvliegend
01-07-2022	Gewone dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en watervleermuis	Twee (zomer)verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis	Uitvliegend, foeragerend en langsvliegend
03-08-2022	Gewone dwergvleermuis, rosse vleermuis en laatvlieger	Eén paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis	Gevel aantikkend, foeragerend en langsvliegend
19-08-2022**	Gewone dwergvleermuis	Eén paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis	Uitvliegend, foeragerend en langsvliegend
20-08-2022	Gewone dwergvleermuis	Eén paarverblijfplaats (eerder bekend) en een massawinterverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis	Invliegend, gevel aantikkend, zwermend, foeragerend en langsvliegend
01-09-2022	Gewone dwergvleermuis, rosse vleermuis en laatvlieger	Twee paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis (eerder bekend)	Uitvliegend, gevel aantikkend en langsvliegend.
22-09-2022	Gewone dwergvleermuis, rosse vleermuis en ruige dwergvleermuis	Eén paarverblijfplaats en vier zomerverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis (waarvan drie zomerverblijfplaatsen eerder bekend)	In- en uitvliegend, gevel aantikkend, foeragerend en langsvliegende

** tijdens het veldbezoek viel er van tijd tot tijd regen

Foerageergebied

Binnen het plangebied zijn geregeld foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen ten noorden en oosten van de bebouwing bij de aanwezige groenstructuren. Er zijn echter slechts maximaal twee foeragerende gewone dwergvleermuizen tegelijkertijd waargenomen. Ten noorden en zuidoosten buiten het plangebied zijn ook voldoende groenstructuren en de watergang de Dintel welke als foerageergebied kunnen dienen. Binnen het plangebied is dan ook geen essentieel foerageergebied vastgesteld.

Vliegroutes

Er zijn geen essentiële vliegroutes binnen het plangebied vastgesteld. Er zijn in verschillende richtingen en langs verschillende gevels langsvliegende vleermuizen aangetroffen. Deze vlogen echter langs zonder gebruik te maken van aanwezig lijnvormige landschapsstructuren. Het verloren gaan van een essentiële vliegroute valt daarom uit te sluiten, zeker ook omdat er geschikte lijnvormige elementen in de nabijheid aanwezig zijn in de vorm van watergang de Dintel, de boomstructuur aan de Provinciale weg Noord en de groenstructuren ten zuiden van de Dennis Leestraat.

5.3 Conclusie

Binnen de bebouwing van het plangebied zijn acht zomerverblijfplaatsen, vier zomer/paarverblijfplaatsen en een massawinterverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis aangetroffen. Middels het planvoornemen zullen deze verblijfplaatsen aangetast of tijdelijk ongeschikt worden. Hier dienen mitigerende maatregelen voor genomen te worden. Binnen het plangebied wordt tevens gefoerageerd door de gewone dwergvleermuis. Het betreft echter geen essentieel foerageergebied, de watergang de Dintel en de groenstructuren ten noorden en zuidoosten van het plangebied bestaat ook uit geschikt foerageergebied voor de vleermuizen. Tevens zijn er geen significante vliegroutes aangetroffen binnen het plangebied. Naast de te nemen mitigerende maatregelen wordt bij de voorgenomen sloop- en bouwwerkzaamheden verwezen naar de in hoofdstuk 6 omschreven werkwijze.

5.3.1 Ransuil

Gedurende de lopende onderzoeken is meerdere malen een ransuil waargenomen binnen of nabij het plangebied. Daarom is besloten dat ook aanvullend onderzoek naar de ransuil noodzakelijk was. Middels de uitvoering van het aanvullend vleermuisonderzoek (zie tabel 5.1 voor het moment en de duur van de veldbezoeken) en een toevoeging van een sporenonderzoek daarbij, is ruimschoots voldaan aan de noodzakelijke onderzoeksinspanning voor de ransuil. De resultaten en conclusie van de veldbezoeken worden hieronder toegelicht.

Resultaten

Bij het veldbezoek op 10 juni 2022 is de ransuil vliegend rondom de bebouwing binnen het plangebied aangetroffen (figuur 5.2 – locatie 1 en 2). Tevens is het individu later waargenomen in een boom ten oosten buiten het plangebied (figuur 5.2 – locatie 3)

Op 1 juli 2022 is de ransuil wegvliegend vanuit de boom op het schoolplein ten zuiden van de bebouwing binnen het plangebied waargenomen (figuur 5.2 – locatie 4).

Gedurende het veldbezoek op 3 augustus 2022 zijn enkele braakballen onder de boom op het schoolplein aangetroffen (figuur 5.2 – locatie 5).

Tijdens het veldbezoek op 1 september 2022 zijn zeker dertig braakballen en een drietal veren van de ransuil onder de boom op het schoolplein (figuur 5.2 – locatie 6, 7, 8 en 9). Tevens is de ransuil van noordwestelijk richting zuidoostelijk vliegend over het plangebied waargenomen (figuur 5.2 – locatie 10).

Tijdens het veldbezoek op 22 september 2022 is wederom de ransuil overvliegend waargenomen. Het individu vloog van het westen richting het oosten over de bebouwing binnen het plangebied (figuur 5.2 – locatie 11).

Figuur 5.2: overzicht van waarnemingen ransuil binnen en nabij plangebied.

Conclusie

Gezien het veelvoud aan waarnemingen van de ransuil gedurende de onderzoeken en de aantallen aangetroffen braakballen onder de boom op het schoolplein ten zuiden van de bebouwing, kan worden aangenomen dat de ransuil de boom op het schoolplein benut als roestplaats. Deze roestplaats zal middels de geplande werkzaamheden niet onverstoord of onaangetaast blijven. Hiervoor dienen mitigerende maatregelen te worden genomen.

6. Conclusies

Binnen het plangebied zijn geen vaste verblijfplaatsen van huismussen aangetroffen. Wel is er binnen het plangebied één vaste verblijfplaats van de gierzwaluw aangetroffen welke middels het planvoornemen niet onaangetast kan blijven. Tevens zijn er zeker acht gierzwaluwkasten in de aangrenzende bebouwing in gebruik. De aangrenzende bebouwing blijft middels het planvoornemen onaangetast. Verstoring op deze verblijfplaatsen door bouwwerkzaamheden kan voorkomen worden door de werkzaamheden uit te voeren buiten de periode dat de gierzwaluwen in Nederland zijn, dus buiten de periode van half april tot augustus. Wanneer het werken buiten deze periode en daarmee het voorkomen van verstoring op deze verblijfplaatsen niet mogelijk is, dienen ook voor deze verblijfplaatsen vervolgstappen te worden genomen.

Daarnaast zijn binnen de bebouwing van het plangebied acht zomerverblijfplaatsen, vier paarverblijfplaatsen en een massawinterverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis aangetroffen. Middels het planvoornemen zullen deze verblijfplaatsen aangetast of tijdelijk ongeschikt worden. Er is geen essentieel foerageergebied of vliegroute van vleermuizen binnen het plangebied aangetroffen. Ook is binnen het plangebied een roestplaats van een ransuil aangetroffen welke middels het planvoornemen niet onverstord kan blijven.

6.1 Effectenbeoordeling

Om overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen dienen enkele maatregelen genomen te worden in verband met de aangetroffen verblijfplaatsen van de gierzwaluw, de gewone dwergvleermuis en de ransuil. De meest voorkomende mitigerende maatregelen die bij een dergelijke ruimtelijke ingreep kunnen worden genomen zijn het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen, het werken buiten de kwetsbare periode, het ongeschikt maken van de huidige verblijfplaatsen en het opstellen van een ecologisch werkprotocol. Tevens is het noodzakelijk een ontheffingsaanvraag te doen. Hiervoor dient een activiteitenplan te worden opgesteld.

6.2 Zorgplicht

6.2.1 Definitie zorgplicht

Voor alle in het wild levende plant- en diersoorten en voor hun directe leefomgeving geldt een zorgplicht (Wet Natuurbescherming – artikel 1.11). Met deze zorgplicht worden naast de nationaal en Europees aangewezen beschermde soorten en gebieden ook algemenere overige inheemse soorten beschermd. De zorgplicht houdt in dat men handelingen waarvan redelijkerwijs kan worden vermoed dat deze nadelige gevolgen kunnen hebben voor in het wild levende dieren en planten;

- achterwege laat;
- indien achterwege laten niet passend is, maatregelen neemt om nadelige gevolgen te voorkomen;
- indien die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.

Het is wettelijk verplicht invulling te geven aan deze zorgplicht.

6.2.2 Negatieve effecten voorkomen – algemene maatregelen

Bij de uitvoering van sloop- en bouwprojecten kunnen werkzaamheden veelal niet achterwege gelaten worden. Het is daarbij verplicht om maatregelen te nemen en daarmee de nadelige gevolgen op inheemse plant- en diersoorten te beperken of te voorkomen.

Nadelige gevolgen kunnen veelal voorkomen worden door te werken in de minst-kwetsbare periode, zoals buiten de winterslaap, voortplantingstijd en periode van afhankelijkheid van jongen. De kwetsbare perioden zijn niet voor alle soortgroepen gelijk. In het algemeen geldt de periode van half oktober tot eind november als 'veilige' periode voor alle diergroepen. Dit is de periode waarin de voortplantingstijd achter de rug is en dieren als de egel en amfibieën nog niet in winterslaap zijn en de mogelijkheid hebben om zich te verplaatsen. Bovendien zijn de jongen uit het laatste legsel van late broeders zoals de houtduif dan ook uitgevlogen (Vogelbescherming - Nederland).

Daarnaast kunnen negatieve gevolgen op algemeen voorkomende soorten beperkt worden door tijdens de werkzaamheden zodanig te werken dat dieren het plangebied kunnen verlaten zodat verwonding of doding van individuen wordt voorkomen. Voorbeelden zijn: de werkzaamheden in de richting van een vluchtgebied uitvoeren, de werkzaamheden langzaam opstarten en/of langzaam werken zodat dieren de tijd hebben om het plangebied te ontvluchten, voorafgaand aan de start van werkzaamheden verstoring creëren zodat dieren uit het plangebied vluchten.

Een voorbeeld om negatieve gevolgen op de aanwezige vegetatie te voorkomen is het beschermen van bomen om zo beschadiging van de stammen te voorkomen.

Verder worden negatieve gevolgen op inheemse fauna beperkt door werkzaamheden zo veel mogelijk overdag uit te voeren. Bij gebruik van verlichting dient deze zo geplaatst te worden dat enkel de werkzaamheden gericht verlicht worden. Lichtverstrooiing kan vermeden worden door het gebruik van kappen.

6.2.3 Negatieve effecten voorkomen – soortgerichte maatregelen

Zorgplicht algemene broedvogels

Indien vooraf bekend is dat werkzaamheden moeten worden uitgevoerd binnen het broedseizoen van algemeen voorkomende broedvogels (globaal van 15 maart tot 15 juli) dan is het noodzakelijk ervoor te zorgen dat het gebied vóórafgaand aan het broedseizoen, en zonder de verstoring van andere soorten, ongeschikt is gemaakt als broedlocatie. Door het plangebied ongeschikt te maken kan worden voorkomen dat vogels zich binnen het plangebied vestigen. Broedgevallen die tijdens of vlak voor de werkzaamheden ontstaan in en direct grenzend aan het plangebied, zijn immers ook onderhevig aan de zorgplicht. Het ongeschikt maken van het plangebied voor algemene broedvogels dient te gebeuren door de aanwezige struiken, bomen en grasland kort te snoeien/maaien vóór aanvang van het broedseizoen en deze ook kort te houden gedurende het broedseizoen. Indien werken binnen het broedseizoen noodzakelijk is, dient men voorafgaand aan de start van de werkzaamheden een broedvogelcheck te laten uitvoeren door een bevoegd ecooloog. Bij aanwezigheid van broedgevallen binnen de verstoringzone van de geplande werkzaamheden dienen aanvullende maatregelen genomen te worden of kunnen werkzaamheden geen doorgang vinden.

6.2.4 Acties bij aantreffen beschermde soorten

Indien er tijdens de werkzaamheden, ondanks voorgenomen maatregelen, toch beschermde

soorten of broedgevallen binnen het plangebied zijn gevestigd dienen de werkzaamheden te worden stilgelegd en dient een ecologisch deskundige te worden ingeschakeld. Hiermee kan schade en verstoring van deze individuen zo veel mogelijk worden voorkomen en wordt er geen overtreding op de Wet natuurbescherming gemaakt.

6.3 Eindconclusie

In onderstaande punten wordt de eindconclusie weergegeven:

- binnen het plangebied zijn geen vaste verblijfplaatsen of essentieel leefgebied van de huismus aangetroffen, waardoor geen verplichtingen bestaan vanuit de Wet natuurbescherming ten aanzien van deze soortgroep;
- binnen het plangebied is één verblijfplaats van de gierzwaluw aangetroffen welke middels het planvoornemen niet onaangetast en onverstoord kan blijven. Door de geplande werkzaamheden kunnen dieren mogelijk gewond raken, gedood worden en opzettelijk verstoord worden. Bovendien worden de verblijfplaatsen van deze soort, ten gevolge van de geplande werkzaamheden, mogelijk beschadigd of vernield. Zodoende dient een ontheffing op de Wet natuurbescherming aangevraagd te worden en dienen mitigerende maatregelen getroffen te worden om een negatief effect op deze soort te beperken dan wel te verzachten;
- tevens zijn er zeker acht gierzwaluwkasten in de aangrenzende bebouwing in gebruik. De aangrenzende bebouwing blijft middels het planvoornemen onaangetast. Verstoring op deze verblijfplaatsen door bouwwerkzaamheden kan voorkomen worden door de werkzaamheden uit te voeren buiten de periode dat de gierzwaluwen in Nederland zijn, dus buiten de periode van half april tot augustus. Wanneer het werken buiten deze periode en daarmee het voorkomen van verstoring op deze verblijfplaatsen niet mogelijk is, dienen ook deze verblijfplaatsen meegenomen te worden bij de ontheffingsaanvraag en het nemen van mitigerende maatregelen;
- er zijn binnen de bebouwing van het plangebied acht zomerverblijfplaatsen, vier zomer/paarverblijfplaatsen en een massawinterverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis aangetroffen. Door de geplande werkzaamheden kunnen dieren mogelijk gewond raken, gedood worden en opzettelijk verstoord worden. Bovendien worden de verblijfplaatsen van deze soort, ten gevolge van de geplande werkzaamheden, mogelijk beschadigd of vernield. Zodoende dient een ontheffing op de Wet natuurbescherming aangevraagd te worden en dienen mitigerende maatregelen getroffen te worden om een negatief effect op deze soort te beperken dan wel te verzachten.
- binnen het plangebied is een roestplaats van een ransuil aangetroffen. Door de geplande werkzaamheden kan deze roestplaats opzettelijk verstoord worden. Bovendien wordt de roestplaatsen van deze soort, ten gevolge van de geplande werkzaamheden, mogelijk beschadigd of vernield. Zodoende dient een ontheffing op de Wet natuurbescherming aangevraagd te worden en dienen mitigerende maatregelen getroffen te worden om een negatief effect op deze soort te beperken dan wel te verzachten.
- de omschreven werkwijzen met betrekking tot de zorgplicht dienen in acht te worden genomen zodat een overtreding van de natuurwetgeving wordt voorkomen;
- de aanbevelingen in de quickscan flora en fauna dienen nageleefd te worden.

Literatuurlijst

BIJ12 (2017) *Kennisdocument Gewone dwergvleermuis (Pipistrellus pipistrellus)*

BIJ12 (2017) *Kennisdocument Gierzwaluw (Apus apus)*

BIJ12 (2017) *Kennisdocument Huismus (Passer domesticus)*

BIJ12 (2022) *Kennisdocument Huismus (Passer domesticus)*

BIJ12 (2017) *Kennisdocument Ruige dwergvleermuis (Pipistrellus nathusii)*

BIJ12 (2017) *Kennisdocument Rosse vleermuis (Nyctalus noctula)*

BIJ12 (n.d.) Ransuil <<https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/subsidiestelsel-natuur-en-landschap/agrarisch-natuurbeheer-anlb/kennisbank/doelsoorten/ransuil/>> afgehaald in 2022

Netwerk Groene Bureaus (2017) *Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming*

SOVON (n.d.) Ransuil <<https://stats.sovon.nl/stats/soort/7670>> afgehaald in 2022

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging (2020) *Vleermuisprotocol 2020, maart 2021.*